

Být a stávat se

Česky to nezní moc dobře, a ještě hůř to zní, když z toho uděláme substantiva: „bytí a nastávání“ (německy to vypadá mnohem lépe: „das Sein und das Werden“). Tradičně se mělo za to, že v každé jednotlivé „skutečnosti“ můžeme o „bytí“ mluvit jen u té složky, která „trvá“, zatímco to, co „se stává“, co „nastává“, je nutně pomíjivé a tedy přechází v něco jiného (eventuelně v nic), takže to k „bytí“ prostě nepatří.

(Argumentovalo se – velmi problematicky – že měnící se jedinec navzdory změnám zůstává po celý svůj život „týžmž“). A protože to byla – a je – tradice, nikdo (nebo téměř nikdo) se nad tím nepozastavuje. Jakmile si však toho začneme více všimnout a začneme nad tím uvažovat, ukáže se, jak je tato „koncepce“ vlastně naprosto neudržitelná. Především ten hlavní problém spočívá v tom, že v tomto světě, v tomto Vesmíru se nemůže ukázat na nic skutečného (předmětného), co by se neměnilo.

„Trvalosti“ jsou v našem Vesmíru vlastně čímsi zvláštním, neobvyklým, a jsou naprosto závislé na tom, že v mikrosvětě (rozumí se fyzikálním mikrosvětě) dochází nějakým způsobem k vytváření relativně velmi dlouhodobých, dlouho jakousi „trvalost“ udržujících struktur, které se navíc mezi sebou dost liší v „úspěšnosti“ toho, jak dlouhého trvání dosahují. Zatím se zdá být takovým nejtrvalejším „elementem“, nejtrvalejší strukturou proton; délka trvání se tu měří resp. kvantifikuje tzv.

poločasem rozpadu, takže takový proton má nejdelší poločas rozpadu (aspoň si to tak pamatuji, neutron má prý poločas daleko kratší). Nejčastěji však mluvíme o trvalosti (a eventuelně poločasu rozpadu) v případě atomů, přičemž ovšem máme na mysli pouze jejich jádra. (Původně se ovšem fyzikové zajímali především o radioaktivní izotopy atomů jako o anomalie, zatímco ty „běžné“ atomy považovali za „trvalé“.) Ta „hmota“, kterou známe je skutečně tvořena atomy, které jsou relativně stabilní, proti neradioaktivním poměrně trvalé; dne ovšem mají někteří za to, že tato nám známá hmota představuje jen asi x (gravitačně působící) hmoty našeho Vesmíru a pouze 4 % jeho celkové hmoty + energie. O tom, z čeho je složena tzv. „temná“ či „skrytá“ hmota, nemáme zatím žádnou představu; a podobně tomu je se „skrytou“ či „temnou“ energií resp. s jejími „složkami“. Nejnovější představy o tzv. superstranách jsou natolik vágní, že jakékoli uvažování o možnosti nějaké jejich trvalé vlastnosti by zatím bylo přinejmenším krajně předčasné. A tak se ukazuje, že o „bytí“ v tradičním smyslu (totiž jako o tom, co trvá uprostřed změn) u nemůžeme mluvit ani myslit, ale že je musíme vždy vztahovat k něčemu proměnlivému, dějícímu se, ale s důležitým omezením: musí jít o dění vnitřně integrované, někdy (a někde) začínající, a pak probíhající až do konce, tedy také končící. Myšlenka nějakého „bytí vcelku“, „celkového bytí“ se stává rovněž vysoce problematickou, protože nevíme, zda světový „celek“, veškerenstvo, je vskutku natolik integrováno, abychom je směli považovat za opravdový celek. Takže legitimně můžeme o „bytí“ mluvit (a myslet) pouze v případě jednotlivých tzv. „pravých událostí“.

(Písek, 101005-1.)